

Ο ΔΑΥΙΔ ΑΥΤΟΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΤΩΝ ΦΙΛΙΣΤΑΙΩΝ*

ΥΠΟ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ν. ΣΙΜΩΤΑ
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

Εἰς τὸ ἀπὸ Α' Βασ. 18 ἕως Β' Βασ. 2 βιβλικὸν κείμενον, εἰς τὸ ὁποῖον γίνεται λόγος περὶ τῶν γνωστῶν περιπετειῶν τοῦ Δαυὶδ, ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν ἄλλων ὅτι οὗτος, καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ ἀσπόνδου ἐχθροῦ του Σαοῦλ, κατέφευγεν ὅπουδῆποτε ἡδύνατο, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἰσραηλιτικῆς ἐπικρατείας, διὰ τὰ διασωθῆ¹. Δὲν ἐδίστασε δὲ τὰ ζήτηση καταφύγιον ἀκόμη καὶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φιλισταίων, τῶν θανασιμῶν ἐκείνων πολεμίων τοῦ Ἰσραήλ². Ἐτυχε μάλιστα εὐνοικῆς μεταχειρίσεως ἐκ μέρους τοῦ Ἀγχοῦς, βασιλέως τῆς Γέθ³,

* Τὰ χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης παρατίθενται καὶ καταριθμοῦνται κατὰ τὸ κείμενον τῶν Ο'. Ὅπου ὁμως κρίνομεν ἀπαραίτητον, ἀναφερόμεθα καὶ εἰς τὸ μασωριτικὸν ἐβραϊκόν.

1. Βλ. καὶ Π. Σιμωτᾶ, Δαυὶδ καὶ Μωαβίται, Θεσσαλονίκη 1964, σελ. 5.

2. Οἱ Φιλισταῖοι, ὁρμώμενοι ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου, εἶχον εἰσβάλει εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τελικῶς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν ἀπὸ τῶν φοινικικῶν μέχρι τῶν αἰγυπτιακῶν συνόρων ἐκτεινομένην παραλιακὴν περιοχὴν καὶ κυρίως εἰς τὴν νοτιῶς τῆς Ἰόππης μεγάλην εὐφορον πεδιάδα, τὴν ἀπ' αὐτῶν ὀνομασθεῖσαν φιλισταϊκὴν, ἔνθα ἐδημιούργησαν ἰσχυρὸν ὀμοσπονδιακὸν κράτος, τοῦ ὁποίου, σημειωτέον, ἡ ἔκτασις δὲν ἦτο πάντοτε σταθερὰ ἀλλ' αὐξομειομένη κατὰ ἐποχὰς (βλ. V. F r i t z, Kleines Lexikon der Biblischen Archäologie, Konstanz 1987, σελ. 150. Πρβλ. καὶ Π. Μ π ρ α τ σ ι ὡ τ ο υ, Οἱ Φιλισταῖοι καὶ ὁ αἰγαιοκρητικὸς πολιτισμὸς ἐν Παλαιστίνῃ, Ἀθῆναι 1926, σελ. 41-43 κ.ά.). Ἐπωφελοῦμενοι τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ σχεδὸν συγχρόνως πρὸς αὐτοὺς ἐγκατασταθεὶς εἰς τὴν γῆν Χαναάν Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν ἦτο εἰσέτι καλῶς διοργανωμένος, ἐπεχείρουν ἀλλεπαλλήλους ἐπιδρομὰς ἐναντίον του, ἐπιδιώκοντες τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἐπέκτασίν των, τάλαιπωροῦντες οὕτω καὶ ταπεινοῦντες αὐτὸν καὶ θέτοντες εἰς κίνδυνον τὴν ὑπόστασίν του. Ἐπέτυχον δὲ πολλάκις τὰ εἰσχωρήσουσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἰσραηλιτικῆς γῆς καὶ κάποτε ἀπήγαγον καὶ τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης (βλ. Α' Βασ. 4,1 ἐξ.). Διὰ τῶν πολεμικῶν ἀρμάτων τὰ ὁποῖα διέθετον, ἐτρομοκράτουν τοὺς στερουμένους τότε τοιούτων Ἰσραηλίτας, οἱ ὅποιοι ὕφισταντο οὕτω πλεῖστα ὅσα δεινὰ ἐξ αὐτῶν. Ἀξίζει τὰ σημειωθῆ, ὅτι εἰς μίαν μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων σύγκρουσιν, οἱ Φιλισταῖοι συνεχέντρωσαν μέγα πλῆθος ἀρμάτων καὶ χιλιάδας ἵππῶν καὶ προσέκαλεσαν τοιοῦτον φόβον καὶ πανικὸν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, ὥστε, ὡς γράφει ἡ Π. Διαθήκη, «ἐκρύβη ὁ λαὸς ἐν τοῖς σπηλαίοις καὶ ἐν ταῖς μάνδραις καὶ ἐν ταῖς πέτραις καὶ ἐν τοῖς βόθροις καὶ ἐν τοῖς λάκκοις» (Α' Βασ. 13,5-6).

3. Αὕτη ἦτο τὸ κέντρον ἑνὸς ἐκ τῶν πέντε κρατιδίων, τὰ ὁποῖα εἶχον ἰδρύσει οἱ Φιλισταῖοι εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένην περιοχὴν. Τὰ ἄλλα τέσσαρα κρατίδια εἶχον κέν-

μετὰ τοῦ ὀποίου καὶ συνειργάσθη στρατιωτικῶς. Τὸ γεγονός τοῦτο προκαλεῖ ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ σώφρων καὶ φιλόπατρις Δαυὶδ, αὐτὸς ὁ ὀποῖος ἀνεδείχθη ὁ ἐπιφανέστερος τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέων καὶ ἐθεωρήθη τύπος τοῦ Μεσσίου, ἐμφανίζεται συνεργαζόμενος μετὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἔθνους του. Ἐὰν δὲ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὅταν οἱ Φιλισταῖοι ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ συνεκεντρώθησαν πλησίον τῆς πόλεως Σωμάν, ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὸν Δαυὶδ τὴν φύλαξιν τῆς χώρας των, ἀφήσαντες αὐτὸν εἰς τὰ μετόπισθεν⁴, ἐκπλήσσεται ἔτι πλέον. Ἐνεκα τούτου ἐνδείκνυται νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ ποίας συνθήκας κατέφυγεν ὁ Δαυὶδ εἰς τοὺς Φιλισταίους, νὰ ἐξιχνιασθοῦν τὰ τῆς ἀναστροφῆς του μετ' αὐτῶν, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀπήχησις τὴν ὀποίαν εἶχεν εἰς τὴν πατρίδα του ἢ ἐνέργειά του αὕτη.

Τὸ θέμα ὅμως τοῦτο παρουσιάζει ἰδιάζουσαν δυσχέριαν, λόγῳ τῆς ἰδιομορφίας τοῦ σχετικοῦ βιβλικῆς κειμένου, μὴ ὄντος ἐνιαίου ἀλλὰ προερχομένου ἐκ διαφόρων πηγῶν καὶ παραδόσεων. Ὡς εἶναι σήμερον γενικῶς παραδεκτὸν ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἐρευνητῶν, τὸ ἀφηγηματικὸν ὕλικόν τῶν βιβλίων Α' καὶ Β' Βασιλειῶν προέρχεται ἀπὸ πολλοὺς συγγραφεῖς καὶ ὄχι, ὡς ἤθελεν ἢ παλαιὰ παράδοσις, ἀπὸ ἑνὸς μόνου⁵. Ἡ εἰς τὰ βιβλία ταῦτα ἐκθεσις τῶν σχετικῶν γεγονότων περιέχει ἐπαναλήψεις καὶ διπλᾶς διηγήσεις, παραλλαγὰς, ἀσυμβίβαστα μεταξὺ των κείμενα, σχόλια πρὸς συμβιβασμὸν τοιούτων ἑτεροκλήτων κειμένων, μεταγενεστέρως καὶ δὴ ποικίλας προσθήκας⁶, ἀσυμφωνίας καὶ ἀντιφάσεις, συρραφὰς δυσπροσαρμόστους πρὸς τὴν φυσικὴν συνέχειαν τοῦ κειμένου, χάσματα κλπ. Τὰ φαινόμενα ταῦτα, παρατηρούμενα κυρίως εἰς τὰς ἰδιαιτέρως ἐνδιαφερούσας ἡμᾶς διηγήσεις περὶ τῆς γνωριμίας καὶ τῶν σχέσεων Δαυὶδ καὶ Σαοὺλ⁷, ἐπιμαρτυροῦν, ἀναμφιβόλως, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνότης εἰς τὸ σχετικὸν κείμενον⁸.

τρα τὴν Γάζαν, τὴν Ἀσκάλωνα, τὴν Ἀζωτον καὶ τὴν Ἀκκαρών. Ὁ Δαυὶδ κατέφυγεν εἰς τὴν Γέθ, διότι αὕτη ἦτο, προφανῶς, περισσότερον ἀπὸ τὰς τέσσαρας ἄλλας πόλεις ποσιτὴ εἰς αὐτόν.

4. «Καὶ ὄρθρισε Δαυὶδ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἀπελθεῖν καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν τῶν ἀλλοφύλων καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν πολεμεῖν ἐπὶ Ἰσραὴλ» (Α' Βασ. 29,11). Περὶ τῆς Σωμάν βλ. κατωτέρω, σελ. 300.

5. Πρβλ. καὶ Δ. Δοῦκοβ, Σαμουήλ, Σαοὺλ, βασιλεία, ἐν «Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρίδι Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης», ΙΓ' (1969), σελ. 494, ἐνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία, καὶ σελ. 297 καὶ 298 ἐξ. τῆς παρουσίας ἐργασίας.

6. Τοιαῦτα προσθῆκαι εἶναι, ἀσφαλῶς, καὶ τμήματά τινα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπαντοῦν εἰς τὸ ἐπίσημον κείμενον τῶν Ο' ἀλλ' εἰς τινὰς μόνον κώδικας αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ μασωριτικὸν ἑβραϊκόν. Ἡ ὑπαρξίς των μαρτυρεῖ, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ο' δὲν περιείχοντο ταῦτα εἰς τὸ παλαιὸν ἑβραϊκὸν κείμενον, προστεθέντα βραδύτερον εἰς αὐτό.

7. Πρβλ. R. Kittel, Das erste Buch Samuel, ἐν E. Kautzsch — A. Bertholet, Die Heilige Schrift des Alten Testaments, 4. Aufl., I. Bd, Tübingen 1922, σελ. 431.

8. Οὕτω π.χ. ἡ χρῆσις τοῦ Δαυὶδ εἰς βασιλεία ἀναφέρεται τρίς, ἦτοι ἐν Α' Βασ.

Ἐξ ἄλλου αἰ ἐν προκειμένῳ πληροφορία τοῦ βιβλικῆς κειμένου δὲν ἐπαρκοῦν πρὸς διαλεύκανσιν τοῦ ὑφισταμένου προβλήματος, τοσούτω μᾶλλον καθ' ὅσον καὶ τὰ βιβλία τῶν Παραλειπομένων, εἰς τὰ ὅποια ἐκτίθενται αἱ παράλληλοι τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν Βασιλειῶν διηγήσεις, οὐδόλως συμβάλλουν εἰς τὴν διαφώτισίν μας, ἐπὶ τῶν σημείων εἰς τὰ ὅποια παρατηροῦνται ἀσάφεια, κενὰ καὶ πάσης φύσεως δυσχέρεια, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ θέμα τοῦτο⁹. Ὡς γνωστὸν δὲ ἡ Π. Διαθήκη δὲν εἶναι ἐγχειρίδιον πολιτικῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραὴλ, ὥστε νὰ παραθέτῃ πλήρως καὶ συστηματικῶς ταύτην. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἐκθέτει διηγήσεις, μὲ σκοπὸν ἐποικοδομητικόν, σχετικῶς πρὸς τὰ γεγονότα τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς βασιλείας ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῆς ἐδραιώσεώς της ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Δαυὶδ¹⁰.

Λόγῳ τῆς τοιαύτης φύσεως τοῦ κειμένου, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ διαφωτίσωμεν τοῦτο κατὰ τὸ δυνατόν, πρὸς διερεύνησιν τῶν σχετικῶν γεγονότων, καθ' ἣν θὰ διατυπωθοῦν χρήσιμοι διὰ τὴν ἐρμηνείαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Π. Διαθήκης ἐπιστημονικαὶ παρατηρήσεις. Λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἀπὸ τῶν Κριτῶν μέχρι τῆς βασιλείας χρονικὴ περίοδος εἶναι μία ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων διὰ τὸν Ἰσραὴλ, μετὰ τὴν περιπέτειαν τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐξόδου, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ παρούσα ἐργασία θὰ προκαλέσῃ ἀνάλογον ἐνδιαφέρον ἐκ μέρους τῶν μελετητῶν τῆς βιβλικῆς ἱστορίας τῆς ἐν λόγω περιόδου.

* * *

Συμφώνως πρὸς τὸ κατὰ τὴν σημερινὴν μορφήν του ἐκτιθέμενον ἐν Α' Βασ. 16 ἐξ. βιβλικὸν κείμενον, μετὰ τὴν ἀποδοκιμασίαν τοῦ βασιλέως Σαοὺλ ὑπὸ τοῦ προφήτου Σαμουὴλ καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν μεταξύ των ὀριστικὴν ρῆξιν, λόγῳ τῆς μὴ πλήρους ἐφαρμογῆς ὑπὸ τοῦ πρώτου τοῦ ἀναθέματος κατὰ τῶν Ἀμαληκитῶν¹¹, ὁ δεῦτερος ἔχρισε κατὰ θεῖαν ἐντολὴν νέον βασιλέα τοῦ

16,1-13, Β' Βασ. 2,4 καὶ 5,3 (πρβλ καὶ Α' Παρ. 11,3), καὶ παρὰ τὴν ὑπὸ τῶν παλαιότερων ἐκδηλωθεῖσαν ἀξιεπίαινον διάθεσιν νὰ συμβιβασθοῦν τὰ τρία διάφορα ταῦτα κείμενα, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δικαιολογηθῇ ἡ συνύπαρξις τούτων, τοσούτω μᾶλλον καθ' ὅσον προέρχονται ἀπὸ διαφόρους καὶ ἀσυμβιβάστους μεταξύ των παραδόσεις.

9. Ἐξαιρετικῶς σύντομοι καὶ πενιχραὶ εἶναι καὶ αἱ πληροφορίες τῆς Βίβλου περὶ τῶν ἀγόνων τοὺς ὁποίους διεξήγαγεν ὁ Δαυὶδ καὶ κατ' ἄλλων λαῶν καὶ δὴ τῶν Ἀραμαίων, τῶν Μωαβιτῶν καὶ τῶν Ἐδωμιτῶν (βλ. Π. Σιμωνῶ, μν. ἐργ., σελ. 9. Πρβλ. καὶ Α.Η. van Zyl, *The Moabites*, Leiden 1960, σελ. 29).

10. Βλ. καὶ Π. Μπρατσιώτου, *Εἰσαγωγή εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην*, Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς πρώτης ἐκδόσεως, Ἀθήναι 1975, σελ. 176 ἐξ.

11. Βλ. Α' Βασ. 15,1 ἐξ. καὶ Π. Σιμωνῶ, Ἀμαληκίται καὶ Ἰσραηλῖται ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ἐν ΦΙΛΙΑ εἰς Κωνσταντῖνον Μπόννη, Θεσσαλονίκη 1989, σελ. 142 («Κληρονομία», 18 [1986]), καὶ Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ θάνατος τοῦ Ἀγάγ, βασιλέως τῶν Ἀμαληκитῶν, Ἀθήναι 1989, σελ. 22. (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας»).

Ἰσραήλ, τὸν ταπεινόν, ἀλλ' ἐνδυναμωθέντα ὑπὸ «πνεύματος Κυρίου», Δαυὶδ¹². Ὁ οὕτως ἀποδοκιμασθεὶς Σαούλ περιέπεσεν εἰς κατάστασιν μελαγχολίας καὶ βασιανιστικῆς ἀνησυχίας καὶ ἐκυριεύθη ὑπὸ φθόνου πρὸς τὸν ἀνεπιστήμους χρισθέντα διάδοχόν του, τὸν Δαυὶδ, τὸν ὁποῖον ἠγωνίσθη μετὰ μανιώδους πάθους νὰ ἐξοντώσῃ. Οὗτος ὅμως, ἀντιθέτως πρὸς ἐκεῖνον, τοῦ συμπαρεστάθῃ εἰς δυσκόλους στιγμὰς τῆς ζωῆς του ἐφ' ὅσον χρόνον διέμενεν εἰς τὰ βασικὰ ἀνάκτορα, ὑπὸ τὴν ιδιότητα ἀρχικῶς μὲν τοῦ μουσικοῦ, βραδύτερον δὲ καὶ τοῦ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβροῦ του¹³. Καὶ πρέπει νὰ λεχθῆ, ὅτι τὴν συγγενικὴν ταύτην ιδιότητα ἀπέκτησεν ὁ Δαυὶδ κατόπιν πολλῶν δοκιμασιῶν καὶ ταλαιπωριῶν καὶ κινδύνων τῆς ζωῆς του, εἰς τοὺς ὁποίους τὸν ἐξέθετεν ὁ Σαούλ, παντοιοτρόπως παγιδεύων αὐτόν. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῆ ὅτι, διὰ νὰ καταστήσῃ τοῦτον γαμβρόν του, ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ φονεύσῃ προηγουμένως ἕκατὸν Φιλισταίους, μὲ τὸν προφανῆ σκοπὸν νὰ τὸν ρίψῃ εἰς χεῖρας αὐτῶν¹⁴. Ἐπὶ πλεόν δὲ δὲν ἔπαυσε καὶ νὰ τὸν καταδιώκῃ ἀπηνῶς.

Ὁ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου, τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀγωνίας διατελῶν Δαυὶδ, βεβαιώθεις ὅτι ἡ ζωὴ του διέτρεχε τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ βασικὰ ἀνάκτορα, ἀφοῦ προηγουμένως συνεβουλεύθη τὴν σύζυγόν του Μελχὼλ καὶ τὸν ἀδελφὸν ταύτης Ἰωνάθαν, ἀμφοτέρους τέκνα τοῦ Σαούλ. Οὕτως, ἀναζητῶν προστασίαν εἰς διαφόρους ὁμόρους χώρας, κατέφυγε καὶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φιλισταίων, παρὰ τὰς πολεμικὰς κατ' αὐτῶν πράξεις του¹⁵. Τὸ κείμενον ἀναφέρει ὅτι κατέφυγε δις εἰς τοὺς Φιλισταίους. Κατὰ τὸ Α' Βασ. 21,10(11) ἐξ. «ἦλθε... πρὸς Ἀγχοῦς βασιλέα Γέθ» καὶ ἐζήτησεν ἄσυλον παρ' αὐτῶ. Ἐκεῖ ὅμως ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τινων ὅτι ἦτο ὁ μονομαχῆσας πρὸς τὸν Γολιάθ καὶ φονεύσας αὐτόν. Ἀντιληφθεὶς δὲ τοῦτο, προσε-

12. Α' Βασ. 16,1-13.

13. Κατὰ μίαν παράδοσιν ὁ Δαυὶδ προσελήφθη εἰς τὰ βασικὰ ἀνάκτορα, διὰ νὰ «ἠρεμῆ» διὰ τῆς κινύρας του τὸν ψυχικῶς νοσοῦντα Σαούλ, ὁ ὁποῖος ἐξετίμησε τὰ προσόντα του καὶ δὴ ἔχι μόνον τὰ μουσικὰ ἀλλὰ καὶ τὰ στρατιωτικὰ, καὶ διὰ τοῦτο τὸν προσέλαβεν ὡς ὑπάσπιστήν του. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Δαυὶδ ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Σαούλ τὸ πρῶτον μετὰ τὸ κατὰ τοῦ Φιλισταίου γίγαντος Γολιάθ θαυμαστὸν κατόρθωμά του (Πρβλ. καὶ Δ. Κ α ἱ μ á κ η, Δαυὶδ καὶ Ἰωνάθαν, ἐν «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», 68 [1985], σελ. 386-387). Περὶ τῆς ὑπάρξεως διαφόρων πηγῶν καὶ παραδόσεων εἰς τὰ βιβλία Α' καὶ Β' Βασιλειῶν ὠμιλήσαμεν ἤδη ἀνωτέρω, ἐν σελ. 295· βλ. καὶ κατωτέρω, ἐν σελ. 298 ἐξ.

14. Α' Βασ. 18,17 ἐξ.

15. Ἡ καταφυγὴ ἡγεμόνων ἢ ἄλλων προσωπικότητων, πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν, εἰς ξένας αὐτὰς εἶναι γνωστὴ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱστορίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Π. Διαθήκῃ. Οὕτω κατέφυγον ὁ Ἀλκιβιάδης εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τοὺς Πέρσας, ὁμοίως δ' ἔπραξε καὶ ὁ Ἐδωμίτης πρίγκιψ Ἄδερ, καταφυγὼν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους (βλ. σχετικῶς ἐν K. L e i m b a c h, Die Bücher Samuel übersetzt und erklärt, Bonn 1936, σελ. 95 καὶ ἐν Π. Σ ι μ ω τ ᾶ, Κριτικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ Γ' Βασιλειῶν 11,19, Ἀθήναι 1986, σελ. 7-8).

ποιήθη τεχνηέντως, με διαφόρους άσυναρτήτους πράξεις και κινήσεις του, τόν παράφρονα και έπέτυχε να διαφύγη τόν κίνδυνον να φονευθῆ έξ άντεκδικήσεως. Κατά τὸ 27,1 έξ. (άφοῦ περιεπλανήθη εἰς τινας περιοχάς τῆς νοτίου Παλαιστίνης, κινούμενος, οἶονεί, ως ελεύθερος σκοπευτής, και καταδιωκόμενος συνεχῶς ὑπό τοῦ Σαούλ), αέπορεύθη πρὸς Ἄγχοῦς, υἶδὸν Ἄμμάχ, βασιλέα Γέθ»¹⁶. Τὴν φορὰν αὐτὴν συνωδεύετο ὑπό στρατιωτικῆς δυνάμεως έξακοσίων σχεδὸν ἀνδρῶν¹⁷, ὁμοειθῶν του, πιστῶν εἰς αὐτὸν και δυσηρεστημένων ἀπὸ τὸν Σαούλ. Οὔτοι εἶχον μεθ' ἑαυτῶν και τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν των, ὁ δὲ Δαυῖδ τὰς συζύγους του Ἄχινάμ τὴν Ἰεζραελίτιδα και Ἄβιγαίαν τὴν Καρμηλίτιδα, χήραν τοῦ Νάβαλ. Ὁ Ἄγχοῦς, σκεπτόμενος, προφανῶς, ὅτι θά ἦτο και εἰς αὐτὸν συμφέρον να ἐνισχύση τὴν ἀντίπαλον τοῦ Σαούλ δύναμιν, εὐχαρίστως ἐδέχθη να παράσχη ἄσυλον εἰς τὸν Δαυῖδ. Καὶ τοῦ παρεχώρησεν ως τόπον διαμονῆς αὐτοῦ και τῶν μετ' αὐτοῦ τὴν πόλιν Σεκελάκ, ἡ ὁποία ἀνῆκεν ἀρχικῶς μὲν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, βραδύτερον δὲ εἰς τὴν τοῦ Συμεῶν¹⁸, καταληφθεῖσα ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τῶν Φιλισταίων¹⁹. Εἰς τὴν ἐνέργειάν του ταύτην προέβη ὁ Ἄγχοῦς ὑπολογίζων, προφανῶς, και εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Δαυῖδ, διὰ τοῦ ὁποίου θά ἀστυνόμευε τὴν ἔρημον²⁰.

Πρέπει να θεωρῆται βέβαιον, ὅτι εἰς τὰ προαναφερθέντα δύο κείμενα σφάζονται ἰσάριθμοι παραδόσεις, ἀνεξάρτητοι ἀλλήλων. Ἐν Ἀ' Βασ. 21,10 (11) έξ. πρόκειται περὶ τινος τοπικῆς παραδόσεως, ἀναφερομένης εἰς τὴν διάσωσιν τοῦ Δαυῖδ εἰς τὴν χώραν τῶν Φιλισταίων, ὅτε οὗτος διήρχετο μίαν δύσκολον περίοδον τῆς πολυκυμάντου ζωῆς του. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ Δαυῖδ ἐμφανίζεται μόνος ως φυγὰς εἰς τὴν Γέθ, διὰ να ζητήση ἀπὸ τὸν Ἄγχοῦς πολιτι-

16. Ἀ' Βασ. 27,2β.

17. Ἀ' Βασ. 27,2α. Ὁ κῶδ. Β και ἄλλοι τινὲς κώδικες τῶν Ο', ως και τινες ἀρχαῖαι μεταφράσεις (Αἰθιοπική, Σαῦδική και ἡ *Vetus Latina*), ὁμιλοῦν περὶ τετρακοσίων ἀνδρῶν, οἱ δὲ AMN και τινες ἄλλοι περὶ έξακοσίων (βλ. A.E. Brooke - N. McLean - H. J. Thackeray, *The Old Testament in Greek*, vol. II, part I, I and II Samuel, Cambridge 1927, σελ. 93).

18. Ἰησ. Ν. 15,31. 19,5.

19. Ἡ Σεκελάκ ἔκειτο βορειοανατολικῶς τῆς Βηρσαβεῖ (βλ. R. de Vaux, *Les livres de Samuel*, 2. éd., Paris 1961, σελ. 133), εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Παλαιστίνης, εἰς τὴν ποιμενικὴν κυρίως και ἀραιοκαταφυκμένην περιοχὴν τοῦ Negeb, ἀνήκοντος εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα και εἰς τοὺς συμμάχους της, ως οἱ Κεννῖται και οἱ Ἰεραμελίται (Ἀ' Βασ. 27,10. Βλ. και Κριτ. 1,16. Ἀ' Παρ. 2,9' 25). Ὑπὸ τοῦ Alt ἐταυτίσθη πρὸς τὸ Tell el-Schwelfe, τὸ ὁποῖον κεῖται 20 χλμ. βορείως τῆς Βηρσαβεῖ (βλ. H. W. Hertzberg, *Die Samuelbücher*, 6. Aufl., Göttingen 1982, σελ. 173). Θεωρεῖται ὅμως πιθανώτερον ἐν προκειμένῳ τὸ Tell esh-Sheriah, κείμενον 15 μίλια νοτιοανατολικῶς τῆς Γάζης (βλ. K. McCarter, *I Samuel. A new translation with introduction, notes and commentary*, Garden City, New York 1980, σελ. 414-415).

20. Βλ. R. de Vaux, μν. ἔργ., αὐτόθι.

κὸν ἄσυλον, ἀλλ' ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τινων ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν δι' ἀναζήτησιν ἄλλου καταφυγίου. Ἐν τῇ ἐν 27,1 ἐξ. παραλλήλῳ διηγήσει ὁ Δαυὶδ ἐμφανίζεται ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν πολεμιστῶν του καὶ τῶν οἰκογενῶν των. Αἰτεῖται δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀγχοῦς ἰδιαιτερόν τινα τόπον διαμονῆς, καὶ οὕτω παρεχωρήθη εἰς αὐτὸν ἡ προαναφερθεῖσα πόλις Σεκελάκ. Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, ἀμφιβολία ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν δύο διαφόρους παραδόσεις²¹. Κατὰ τὸν R. de Vaux ἡ πρώτη προδικάζει τὴν ἐν κεφ. 27 διήγησιν²².

Ὅπως δὴποτε κατὰ τὸ διάστημα τῆς εἰς τὴν γῆν τῶν Φιλισταίων παραμονῆς του, ὁ Δαυὶδ ἀνέπτυξε μεγάλην δραστηριότητα. Χρησιμοποιοῦν ὡς πολεμικὸν ὄρμητήριόν του τὴν Σεκελάκ, ἐπεχειρεῖ ἐπιδρομὰς εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Negeb, κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰσραήλ, χωρὶς τοῦτο νὰ γίνεται ἀντιληπτὸν ὑπὸ τῶν Φιλισταίων. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπετίθετο ἐναντίον τῶν πολλαχόθεν γνωστῶν Ἀμαληκитῶν καὶ τῶν ὀλιγώτερον γνωστῶν Γεσουριτῶν καὶ Γερζαίων, οἵτινες κατόκουν, πιθανώτατα, εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Παλαιστίνης. Τούτους ἐλεηλάτει καὶ ἀπεδεκάτιζε, φονεύων μάλιστα καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν αἰχμαλώτους ἅπαντας, ὥστε νὰ μὴ ἀποκαλύπτεται ὅτι ἐπιτίθεται κατ' αὐτῶν. Οὕτως, ὡσάκις ἠρωτᾶτο ὑπὸ τοῦ Ἀγχοῦς, σχετικῶς πρὸς τὰς ἐπιδρομὰς του αὐτάς, ἀπήντα εὐχερῶς, ὅτι εἶχεν ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἢ τῶν συμμάχων των καὶ ὄχι, ὡς συνέβαινε εἰς τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν, κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰσραήλ²³. Ὁ Ἀγχοῦς, ἔχων ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς λόγους τοῦ Δαυὶδ, ἤτο διττῶς ἱκανοποιημένος καὶ ἔχαιρε, σκεπτόμενος ἅψ' ἐνὸς μὲν ὅτι ἀπεδυναμοῦντο βαθμηδὸν οἱ ἐχθροὶ του, ἅψ' ἐτέρου δὲ ὅτι ὁ Δαυὶδ, διὰ τῶν (ὑποτιθεμένων τούτων) κατὰ τοῦ Ἰσραήλ ἐπιδρομῶν του, θὰ ἐγένετο μισητὸς εἰς τοὺς ὀμοφύλους του καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ εἶχε πάντοτε ἀνάγκη τῆς προστασίας του, παραμένον ὑποτελής εἰς αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Ἀγχοῦς ἐπλανήθη. Καὶ ἐὰν δὲν ἐπενέβαινον οἱ ἀνησυχοῦντες στρατηγοὶ του καὶ δὲν ἀπήτουν τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κατ' αὐτοὺς ὑπόπτου Ἰσραηλίτου ἐκ τοῦ φιλισταϊκοῦ στρατοπέδου, ὅτε ἀνεχώρου εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Ἰσραήλ²⁴, θὰ εἶχεν, ἐνδεχομένως, δυσαρέστους συνεπειὰς διὰ τοὺς Φιλισταίους ἢ ἀπόλυτος αὕτη ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἀγχοῦς πρὸς τὸν Δαυὶδ.

Ἐν Σεκελάκ παρέμεινε ὁ Δαυὶδ ἐπὶ χρονικὸν διάστημα μεγαλύτερον τῶν τεσσάρων μηνῶν. Ἐν Α' Βασ. 27,7 ἀναφέρεται, κατὰ τὸ κείμενον τῶν Ο', ὅτι παρέμεινε αὐτόθι τέσσαρας μῆνας, ἐνῶ κατὰ τὸ μασωριτικὸν ἐβραϊκὸν ἐν ἔτος καὶ τέσσαρας μῆνας. Τὸ δεῦτερον εἶναι πιθανώτερον, διότι πρὸς αὐτὸ συμφωνεῖ καὶ τὸ 29,3, τὸ ὁποῖον, κατ' ἀμφοτέρω τὰ κείμενα, ὁμιλεῖ διὰ δύο

21. Πρβλ. καὶ H.W. Hertzberg, μν. ἔργ., σελ. 172.

22. Βλ. R. de Vaux, μν. ἔργ., σελ. 112.

23. Α' Βασ. 27,8-12.

24. Α' Βασ. 29,1 ἐξ.

έτη²⁵. Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ὁ Δαυὶδ θὰ μεταβῆ εἰς Χεβρών, ἔνθα θὰ ἀναγορευθῆ ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του βασιλεὺς τῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα²⁶.

* * *

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς τοῦ Δαυὶδ ἐν Σεκελάκ, ὁ Ἄγχοῦς ἐξεστράτευσε μετὰ μεγάλης στρατιωτικῆς δυνάμεως ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ συμμετάσχη εἰς τὸν πόλεμον ἐκεῖνον, διαθέτων συγχρόνως καὶ τοὺς πολεμιστὰς αὐτοῦ²⁷. Ὁ Δαυὶδ εὗρέθη τότε εἰς δυσάρεστον θέσιν. Καὶ τοῦτο διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὄφειλε πολλὰ εἰς τὸν Ἄγχοῦς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν εἶχε διαβεβαιώσει πολλάκις, ὅτι κατὰ τὰς ἐκ Σεκελάκ ἐπιδρομάς του ἐμάχετο ὑπὲρ τῶν Φιλισταίων. Ἐπρεπε, λοιπόν, τώρα νὰ ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸν Ἄγχοῦς, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν διαβεβαιώσεών του ἐκείνων. Οὕτω δὲν ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῆ συμπαράστασιν πρὸς τὸν Φιλισταῖον προστάτην του, τοῦλάχιστον διὰ νὰ μὴ ἀποδειχθῆ ἀνέντιμος ἀπέναντί του. Ἀλλὰ πάλιν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ δεχθῆ ποτε νὰ πολεμήσῃ μετ' αὐτοῦ κατὰ τῆς πατρίδος του. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀμηχανίας διατελῶν, τοῦ ἀπήντησε μὲν μετὰ προθυμίας ὅτι θὰ εἶναι παρὰ τὸ πλευρόν του, δὲν διηυκρίνιζεν ὅμως κατὰ ποῖον συγκεκριμένον τρόπον θὰ ἐνήργει εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Περιωρίσθη ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ τὸν βεβαιώσῃ κατὰ τινὰ διπλωματικόν, θὰ ἐλέγομεν, τρόπον, ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ τοῦ ἀπεδείκνυε τὰς πολεμικὰς του ἱκανότητάς, λέγων ἀσαφῶς πως καὶ ἀορίστως πρὸς αὐτόν, «τώρα, εἰς τὸν πόλεμον, θὰ ἴδῃς τί θὰ πράξω»²⁸.

Οἱ Φιλισταῖοι ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν πόλιν Ἀφέκ, ταῦτιζομένην πρὸς τὴν σημερινὴν Ras el - Ἐν²⁹, πλησίον τῆς Σωμάν, κειμένης νοτιοδυτικῶς τοῦ ὄρους Θαβώρ, εἰς τὴν πεδιάδα Ἰεζραέλ, οἱ δὲ Ἰσραηλιταὶ εἰς τὸ ὄρος Γελβουὲ (τὸ ὁποῖον κλείει τὴν πεδιάδα εἰς τὰ νότια τῆς Σωμάν³⁰), ἐναντι τοῦ ἐχθροῦ³¹. Οἱ πρῶτοι, διαθέτοντες πολεμικὰ ἄρματα, εἶχον ἐπιλέξει πλεονεκτικὴν τοποθεσίαν στρατοπεδουσεῶς των, ἐνῶ οἱ δεῦτεροι, στερούμενοι τότε

25. «Γέγονε μεθ' ἡμῶν ἡμέρας τοῦτο δεύτερον ἔτος» (Ο').

26. Β' Βασ. 2,1-4.

27. Α' Βασ. 28,1.

28. «Οὕτω νῦν γνώσῃ ἃ ποιήσει ὁ δοῦλός σου» (Α' Βασ. 28,2).

29. Βλ. V. F r i t z, μν. ἔργ., σελ. 18.

30. Βλ. R. d e V a u x, μν. ἔργ., σελ. 135.

31. Α' Βασ. 28,4. Βλ. καὶ 29,1. Εἶναι ἄξιον μνείας, ὅτι ὁ Σαούλ, εὐθὺς ὡς ἀντίκρουσε τὸ πολυάριθμον ἐχθρικὸν στράτευμα, ἐθορυβήθη καὶ πανικόβλητος ἐζήτησε τὴν συμβουλὴν τοῦ Γιαχβέ. Μὴ τυχὼν ὅμως ἀπαντήσεως λόγῳ τοῦ ὅτι εἶχεν ἀποδοκιμασθῆ καὶ ἐγκαταλειφθῆ ὑπ' αὐτοῦ (28,6) καὶ ἐστερημένος τοῦ πολυτίμου συμβούλου του, τοῦ ἀποθανόντος πλέον προφήτου Σαμουήλ, κατέφυγεν εἰς τινὰ νεκρομάντιδα, ζητῶν τὴν ἰδικὴν τῆς ἐν προκειμένῳ συμβουλὴν καὶ βοήθειαν (28,7 ἐξ.) Ἡ γυνὴ αὕτη, ὀμιλοῦσα ἐκ μέρους τοῦ πνεύματος τοῦ νεκροῦ Σαμουήλ, τὸν ἀπεγοήτευσε καὶ τὸν κατεθούρησεν, εἰποῦσα εἰς αὐτόν

τοιούτων, δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἀντιπαραταχθοῦν εἰς παρομοίαν θέσιν. Ὅταν οἱ στρατηγοὶ τῶν Φιλισταίων διεπίστωσαν ἔκπληκτοι, ὅτι ὁ Ἄγχοῦς ἠκολούθει ἀνυπόπτως τὸν Δαυὶδ εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκστρατείαν, ἀνησύχησαν σοβαρῶς, ἀφοῦ μάλιστα οὕτως ἢ ἄλλως ὁ αὐτοεξόριστος Ἰσραηλίτης δὲν τοὺς ἐνέπνεεν ἐμπιστοσύνην. Φοβηθέντες δὲ μήπως τοὺς ρίψη τεχνιέντως εἰς χεῖρας τοῦ Σαοῦλ, αὐτομολῶν εἰς τὰς Ἰσραηλιτικὰς γραμμὰς, ἐζήτησαν ἐπιμόνως ἀπὸ τὸν Ἄγχοῦς νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον, λέγοντες προσέτι εἰς αὐτόν, ὅτι ὁ ὑποπτος οὗτος ἀνὴρ ἦτο πιθανὸν νὰ ἐπιδιώκῃ νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς καλῆς ἐκείνης εὐκαιρίας, διὰ νὰ προσεγγίσῃ τὸν Σαοῦλ, συμφιλιούμενος μετ' αὐτοῦ, εἰς βᾶρος βεβαίως τῶν Φιλισταίων³². Οἱ στρατηγοὶ οὗτοι, ἔχοντας πιθανῶς ὑπ' ὄψει των καὶ τὸ ἐν Α' Βασ. 14,21 προηγούμενον, καθ' ὃ Ἰσραηλίται τινές, οἵτινες εἶχον κάποτε αὐτομολήσει πρὸς τοὺς Φιλισταίους, ἐπανῆλθον εἰς τὸ Ἰσραηλιτικὸν στρατόπεδον³³, ἦτο φυσικὸν νὰ ἀνησυχοῦν. Ἄλλ' ὁ Ἄγχοῦς, ἐμπιστευόμενος πλήρως τὸν Δαυὶδ, δὲν ἔδειξε διάθεσιν νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ. Προσεπάθησε μάλιστα νὰ πείσῃ τοὺς στρατηγούς, ὅτι δὲν ἀμφέβαλλε περὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ Δαυὶδ, ἀφοῦ τὸν εἶχε δοκιμάσει ἤδη ἐπὶ μίαν σχεδὸν διετίαν³⁴. Τῇ ἐπιμόνῳ ὅμως ἀπαιτήσῃ τούτων, τὸν ἀπεμάκρυνεν ἐν τέλει. Τοῦτο ἐγένετο μετὰ πολλῆς ἐκ μέρους του λεπτότητος. Τὸν ἐβεβαίωσε μετ' ὄρκου ὅτι οὐδεμίαν ὑπόψιαν ἔχει εἰς βᾶρος του καὶ ὅτι τὸν θεωρεῖ ἀπολύτως ἐντιμον ἀπέναντί του, πλὴν ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως³⁵.

Εἰς τὴν πραγματικότητά, πάντως, ὁ Δαυὶδ ἀπληγάς μίαις δυσαρέστου, δυσχεροῦς καὶ ἐπικινδύνου δι' αὐτὸν καταστάσεως. Διότι ἐὰν συμμετεῖχεν εἰς τὸν πόλεμον ἐκεῖνον, θὰ διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ θεωρηθῇ ὑποπτος εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἀντιπάλους. Καὶ παρ' ὅτι θὰ ἐπεθύμει, καὶ θὰ ἠῤυχετο ἴσως, νὰ μὴ ἐμπλακῇ εἰς μίαν τοιαύτην περιπέτειαν, προσεποιήθη ὅτι δυσηρεστήθη ἐκ τῆς γενομένης εἰς αὐτὸν ὑποδείξεως νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον. Τώρα ἦλθεν ἡ κατάλληλος δι' αὐτὸν στιγμή νὰ ἀποδεσμευθῇ ἀνωδύνως ἐναντι τοῦ Ἄγχοῦς, χωρὶς νὰ τὸ ζητήσῃ ὁ ἴδιος. Θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἶπῃ ἐν προκειμένῳ, ὅτι τὸν ἐβοήθησεν ὁ Θεός, ὥστε νὰ μὴ λάβῃ μέρος εἰς πόλεμον κατὰ τῆς πατρίδος του, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἐκτεθῇ ἐναντι τοῦ Ἄγχοῦς. Καὶ ὀρθῶς σημειώνει Προκόπιος ὁ Γαζαῖος: «Θείας καὶ τοῦτο προνοίας»³⁶. Οὕτως ἀνεχό-

ἔτι θὰ ἠττηθῇ εἰς τὸν πόλεμον ἐκεῖνον, διότι ὁ Γιαχβὲ τὸν ἔχει ἐγκαταλείψει καὶ θὰ προστατεύσῃ πλέον τὸν πολιτικὸν του ἀντίπαλον, τὸν φυγάδα Δαυὶδ (Α' Βασ. 28,16-19).

32. Α' Βασ. 29,4.

33. «Καὶ οἱ δοῦλοι οἱ ὄντες ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων οἱ ἀναβάτες εἰς τὴν παρεμβολὴν ἐπεστράφησαν καὶ αὐτοὶ μετὰ Ἰσραὴλ τῶν μετὰ Σαοῦλ καὶ Ἰωνάθαν».

34. Α' Βασ. 29,3.

35. Α' Βασ. 29,6 ἔξ.

36. Ἐρμηνεία εἰς τὴν Πρῶτην τῶν Βασιλειῶν, ἐν J.-P. Migne, PG, τόμ. 87, I, στήλ. 1117.

ρησεν εἰς τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐγκατασταθῆ, ἦτοι εἰς Σεκελάκ, κατὰ βάθος εὐχαριστημένος διὰ τὴν μὴ συμμετοχὴν του εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἰσραήλ ἐκστρατεῖαν³⁷.

Πρὶν ἢ ἐπανεῖλθῃ ὁ Δαυῖδ εἰς Σεκελάκ, οἱ Ἀμαληκῖται εἰσέβαλον εἰς τὴν πόλιν, τὴν ὁποῖαν ἐλεηλάτησαν καὶ ἐπυρπόλησαν, ἐκδικούμενοι, προφανῶς, τοῦτον διὰ τὰς ἐναντίον των ἐπιδρομάς του. Ἐπὶ πλέον ἠχμαλώτισαν τὸν ἀμαχὸν πληθυσμὸν καὶ τὰς δύο μνημονευθείσας συζύγους τοῦ Δαυῖδ³⁸. Οὗτος, ἰδὼν τὰ γενόμενα, κατεθλίβῃ καὶ ἀνησύχησε διὰ τὴν τύχην τῶν ἀπαχθέντων. Ἦκολούθησεν ὅμως τὰ ἔχνη τῶν εἰσβολέων καὶ χάρις εἰς μίαν αἰφνιδιαστικὴν ἐπιθέσιν του, τοὺς ἐξόντωσε πάντας, πλην ἐλαχίστων, ἀπελευθερώσας καὶ τοὺς αἰχμαλώτους³⁹. Ἄλλ' ὅπως ἴσως ἢ ἀπὸ μέρους του ἐγκατάλειψις ἀνυπερασπίστου τῆς Σεκελάκ καὶ ἡ παραμονὴ του εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Φιλισταίων ὀλίγον πρὸ τῆς μεγάλης τούτων κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπιθέσεως, εἶχε δυσαρέστους δι' αὐτὸν συνεπειάς. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐγκαταλειφθείσης πόλεως, θεωρήσαντες τοῦτον ὑπεύθυνον διὰ τὴν συμφορὰν των ἐκείνην, εἶχον ἐξοργισθῆ κατ' αὐτοῦ. Ἡ δὲ ὀργὴ των εἶχεν ἐξαφθῆ τόσον, ὥστε ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τὸν λιθοβολήσουν⁴⁰. Ἄλλ' εὐτυχῶς συνεκρατήθησαν τελικῶς καὶ δὲν διέπραξαν τὸ φοβερὸν τοῦτο ἔγκλημα.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὸ μέτωπον τοῦ πολέμου οἱ Φιλισταῖοι κατήνεγκαν σοβαρώτατα πλήγματα κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἱ ὁποῖοι, ἡττηθέντες κατὰ κράτος παρὰ τὸ ὄρος Γελβουέ, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν μὲ σημαντικὰς ἀπωλείας⁴¹. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐφρονεῦθη καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Σαοὺλ καὶ ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Δαυῖδ, Ἰωνάθαν. Ἐτραυματίσθη δὲ καὶ ὁ Σαοὺλ βαρῦτατα, καὶ ὑπὸ ἀπογνώσεως κυριευθεὶς, ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ξίφους του καὶ ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ζωὴν του⁴². Εἰς τὴν ἀπονενομημένην ταύτην πρᾶξιν του προέβη οὗτος διὰ νὰ μὴ πέσῃ, εἰς ἣν οἰκτρὰν κατάστασιν εὐρίσκετο, εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του⁴³.

Μετὰ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ Σαοὺλ, ὁ Δαυῖδ παρέμεινεν ἐπὶ τινὰς

37. Α' Βασ. 29,11.

38. Α' Βασ. 30,1 ἐξ.

39. Α' Βασ. 30,9-26.

40. Α' Βασ. 30,6. Παρόμοιον κίνδυνον λιθοβολισμοῦ ἐκ μέρους τῶν συμπατριωτῶν του Ἰσραηλιτῶν εἶχεν ἀντιμετωπίσει παλαιότερον καὶ ὁ Μωϋσῆς, ὅτε οὗτοι εἶχον ἀγανακτήσει διὰ τὰς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας, εἰς τὰς ὁποίας, κατὰ τὰς αἰτιάσεις των, τοὺς εἶχεν ὑποβάλλει ὁ τελευταῖος (βλ. Ἔξ. 17,4).

41. Α' Βασ. 31,1.

42. Α' Βασ. 31,4. Κατ' ἄλλην, σχετικὴν πρὸς τὸν θάνατον τοῦ Σαοὺλ, παράδοσιν, τὸν τραυματισθέντα βασιλέα ἐθανάτωσε τελικῶς Ἀμαληκίτης στρατιώτης (βλ. Β' Βασ. 1,10 καὶ κατωτέρω, σελ. 307).

43. Α' Βασ. 31,4α.

ἡμέρας εἰς τὴν Σεκελάκ⁴⁴. Ἡ θέσις του ἔναντι τῶν ὁμοεικῶν του Ἰσραηλιτῶν εἶχε καταστῆ δυσχερεστέρα τώρα, μετὰ τὴν μεγάλην καταστροφὴν των ὑπὸ τῶν Φιλισταίων, μεθ' ὧν οὗτος συνειργάζετο. Ἐβλεπεν ὅτι μὲ τὸν θάνατον τοῦ Σαοὺλ εἶχεν ἐπιστῆ ὁ καιρὸς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ νὰ ἀναλάβῃ, ὡς διάδοχος ἐκείνου, τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἦτο κεχρισμένος ἤδη ὑπὸ τοῦ Σαμουὴλ διὰ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα. Ἐδίσταζεν ὁμως νὰ ἐπιστρέψῃ, γνωρίζων καλῶς τι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συμβῆ εἰς αὐτόν. Τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐπρωτὰ τὸν Γιαχβὲ ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα⁴⁵. Τὰ πράγματα κατέστησαν περισσότερον δυσχερῆ δι' αὐτὸν ὅταν, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του, ἠναγκάσθη νὰ στραφῆ κατὰ τῶν Φιλισταίων. Ἐπ' αὐτοῦ ἦτο ἐπίσης διστακτικὸς, ἐπραγματοποίησε δὲ τὴν ἀπόφασίν του ταύτην μόνον μετὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ Γιαχβὲ καὶ τὴν διαβεβαίωσιν του ὅτι θὰ τὸν ἐνισχύσῃ διὰ νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσῃ ἐπιτυχῶς, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο⁴⁶. Πάντως, ἦλθεν εἰς Χεβρών, ἐνῶ ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ὑποτελὴς εἰς τοὺς Φιλισταίους, καὶ μάλιστα ἐθελουσίως τώρα πλέον, καὶ χωρὶς νὰ ἔχη ἐγκαταλείψει ὀριστικῶς τὴν Σεκελάκ, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν δύο συζύγων του καὶ τῶν πολεμιστῶν του, καὶ ἐχρίσθη ἐκεῖ βασιλεὺς τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα⁴⁷.

Πιθανώτατα ὁ Δαυὶδ προετίμα νὰ ἐξακολουθῆ νὰ παραμένῃ, καὶ μετὰ τὴν μετάβασίν του εἰς Χεβρών, ὑποτελὴς εἰς τοὺς Φιλισταίους, διότι ὑπὸ τὴν προστασίαν τούτων θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ εὐχερέστερον τὴν ἀνάρρησιν του εἰς τὸν θρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σαοὺλ. Τοῦλάχιστον δὲν θὰ ἠναγκαστοῦτο ὑπ' αὐτῶν. Ἡ προτίμησις του πρὸς τὴν Χεβρὼν πρέπει νὰ ὠφείλετο κυρίως εἰς τὸ ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἦτο ἡ σπουδαιότερα τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα⁴⁸ καὶ εὐρίσκετο εἰς θέσιν κατάλληλον διὰ τὴν δραστηριότητά του ἦτο δὲ καὶ ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του. Ἐξ ἄλλου εἶχεν αὐτόθι, ἐκτὸς τῶν συγγενῶν, πολλοὺς φίλους καὶ γνωρίμους. Ἐπίσης εἰς τὴν Χεβρὼν ὑπῆρχον πολλοὶ δυσηρεστημένοι ἔναντι τοῦ Σαοὺλ, οἱ ὅποιοι ἦσαν διατεθειμένοι νὰ προσχωρήσουν τώρα εἰς τὴν παράταξιν τοῦ Δαυὶδ. Κατὰ τὸν Leimbach ἦτο δυσάρεστον δι' αὐτὸν νὰ συνεχίξῃ νὰ παραμένῃ καὶ μετὰ τὴν μνημονευθεῖσαν μάχην τῆς Γελβουὲ εἰς τοὺς

44. Β' Βασ. 1,1 ἐξ.

45. Β' Βασ. 2,1. Περὶ τοῦ τρόπου ἐπερωτήσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ ἐπικοινωνίας γίνεται λόγος ἐν Α' Βασ. 10,22, ἐνθα διαπιστοῦται ὅτι ἐφαρμόζονται ἐν προκειμένῳ τὰ ἐν Ἐξ. 28,26 διατασσόμενα. Ὁ M. R e h m παραπέμπει σχετικῶς εἰς Α' Βασ. 14,41 (βλ. Die Bücher Samuel, 2. Aufl., Würzburg 1954, σελ. 72). Ἐκεῖ προβαίνει εἰς σπουδαίαν παρατήρησιν, ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ κειμένου τῶν Ο', τὸ ὅποιον λαμβάνει ἐν προκειμένῳ ὑπ' ὄψιν του (βλ. ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 36).

46. Β' Βασ. 5,17-21.

47. Β' Βασ. 2,2-4 (βλ. καὶ σελ. 295 ἐξ., ὑποσημ. 8).

48. Βλ. καὶ R. d e V a u x, μν. ἔργ., σελ. 151.

Φιλισταίους, και ἴσως δι' αὐτὸ ἀπεφάσισε νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἰούδα⁴⁹. Ἡ ἀποφίσις αὕτη φαίνεται λογικὴ. Ἄλλ' ὡς ἤδη εἶδομεν, ὁ Δαυὶδ δὲν ἠσθάνετο ἀκόμη ἀσφαλῆς ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τῶν Φιλισταίων ἐλεγχομένης περιοχῆς. Διὰ τοῦτο μὲ πολὺν δισταγμὸν μετέβη εἰς Χεβρών διὰ νὰ χρισθῆ βασιλεὺς και δὴ και κατόπιν σχετικῆς διερευνήσεως τῆς κρατούσης καταστάσεως⁵⁰, και παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἦτο λίαν συμπαθῆς εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα και εἶχε διευρύνει τοὺς φιλικοὺς δεσμοὺς του εἰς τὴν Χεβρών, κυρίως μετὰ τὴν ἀποστολὴν εἰς τοὺς ἄρχοντας αὐτῆς μέρους τῶν λαφύρων, τὰ ὁποῖα εἶχον περιέλθει εἰς χεῖράς του κατὰ τὴν πρόσφατον νικηφόρον μάχην του ἐναντίον τῶν Ἀμαληκитῶν⁵¹.

Ἡ ἀπροθυμία, πάντως, τοῦ Δαυὶδ νὰ ἀπομακρυνθῆ ὀριστικῶς τῆς Σεκελάκ, εἰς τὴν πραγματικότητα, ἐβλαψεν αὐτόν. Διότι ἀντιλαμβάνόμενοι οἱ Φιλισταῖοι ὅτι εἶχεν ἀνάγκη τῆς προστασίας των, προσεπάθουν νὰ διατηρήσουν και περαιτέρω τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροήν των. Διαπιστώσαντες ὅμως ὅτι οὗτος δὲν ἦτο διατεθειμένος νὰ συνεχίσῃ τὴν ὑποτελείαν του εἰς αὐτούς, ὅταν μάλιστα ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἀνεκηρύχθη και βασιλεὺς ὀλοκλήρου τοῦ Ἰσραὴλ, τοῦ μονίμου τούτου ἐχθροῦ των, ἐστράφησαν ἐναντίον του⁵². Κατὰ τοὺς ἐπακολουθήσαντας πολέμους, ὁ Δαυὶδ ἔχει μόνον δὲν καθυπετάγη, ἀλλὰ συνέτριψε κατὰ κράτος τοὺς Φιλισταίους και, ἀπηλλαγμένος πάσης ἐκείθεν ἀπειλῆς, ἐστερεώθη καλῶς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ. Διὰ τῶν πολέμων δὲ τοὺς ὁποίους διεξήγαγεν ἐναντίον και ἄλλων γειτονικῶν λαῶν, ὡς οἱ Ἀμμωνῖται, οἱ Ἀραμαῖοι, οἱ Μωαβῖται και οἱ Ἐδωμῖται, ἐπέτυχε νὰ ἐπεκτείνῃ σημαντικῶς τὰ ὅρια τοῦ κράτους του και δὴ και μέχρι τοῦ Εὐφράτου⁵³.

* * *

Ἡ ὡς ἄνω ἐκτεθεῖσα δραστηριότης τοῦ Δαυὶδ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πλησίον τῶν Φιλισταίων διαμονῆς του, και ἡ ἐν ταῦτῳ διεξαχθεῖσα περὶ αὐτὴν ἔρευνα πρέπει νὰ ὀδηγήσουν, διὰ τῆς διερευνήσεως και τῆς προσωπικότητος τοῦ μεγάλου Ἰσραηλίτου βασιλέως, εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν εὐλόγως προκαλουμένων ἐκ τῆς τοιαύτης δραστηριότητός του ἀποριῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν

49. Βλ. K. L e i m b a c h, μν. ἔργ., σελ. 133.

50. Τοῦτο δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς εὐρυτέρας ἔρμηνείας τοῦ σχετικοῦ βιβλικοῦ κειμένου: «Και ἐγένετο μετὰ ταῦτα και ἐπληρώτησε Δαυὶδ ἐν Κυρίῳ λέγων· εἰ ἀναβῶ εἰς μίαν τῶν πόλεων Ἰούδα; και εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· ἀνάβηθι. και εἶπε Δαυὶδ· ποῦ ἀναβῶ; και εἶπεν· εἰς Χεβρών» (Β' Βασ. 2,1).

51. Βλ. Α' Βασ. 30,26-31.

52. Βλ. Β' Βασ. 5,17 ἐξ.

53. Βλ. W. O. E. O e s t e r l e y - M. J. M e e k, David, ἐν A Dictionary of the Bible (ἔκδ. J. H a s t i n g s κ.κ.), 2. ed., Edinburgh 1963, σελ. 203.

εἶναι εὐκόλον νὰ χαρακτηρισθῇ ὁ Δαυὶδ ὡς ἐμφανίζεται ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ⁵⁴, δυσχεραίνεται ἡ ἐξακριβωσις τῶν λόγων, διὰ τοὺς ὁποίους συνῆψεν οὗτος τὰς γνωστὰς μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του, τῶν Φιλισταίων, σχέσεις.

Θὰ ἦτο, πάντως, σφάλμα νὰ ἐξομοιωθῇ ἢ νὰ παραλληλισθῇ ἢ ὑπὸ ἐξέτασιν περιπτώσιν πρὸς ἐκείνην ἄλλων Ἰσραηλιτῶν, οἱ ὅποιοι ἠτομολοῦν πρὸς τοὺς Φιλισταίους⁵⁵, ἕνεκα καταπτώσεως τοῦ ἠθικοῦ των ἢ καὶ δι' ἄλλους λόγους. Ἐπίσης δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ὁ βαθείως προσηλωμένος εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Γιαχβὲ καὶ δι' ἔνθερμον πατριωτισμὸν ἀλλὰ καὶ διὰ σωφροσύνην καὶ σύνεσιν διακρινόμενος Δαυὶδ θὰ ἦτο ποτὲ δυνατόν νὰ διαπράξῃ τι, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμπεριεῖχε τὸ στοιχεῖον τῆς οἰονεὶ ἀπιστίας πρὸς τὴν πατρίδα του ἢ ἔστω τοῦ καιροσκοπισμοῦ. Ὁ θεοσεβῆς καὶ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ θὰ ἦτο ἀδιανόητον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ἐλατρεύετο ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ νὰ ζήσῃ ἐν χώρᾳ εἰδωλολατρικῇ. Ἐν Α' Βασ. 26,19 ἀναφέρεται ὅτι οὗτος διαμαρτύρεται εἰς τὸν βασιλέα Σαοὺλ καὶ ἐξοργίζεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, οἱ ὅποιοι τὸν ἐξεδίωξαν ἐκ τῆς πατρῴας γῆς, ἀναγκάζοντες αὐτὸν νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς ξένην χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ λατρεύῃ τὸν Γιαχβὲ⁵⁶. Διότι, ὡς γνωστόν, ἡ λατρεία αὐτοῦ ἐτελεῖτο μόνον ἐπὶ Ἰσραηλιτικοῦ ἐδάφους⁵⁷.

Γνωρίζομεν, βεβαίως, ὅτι ὁ Δαυὶδ παρουσιάζει πολλὰς μεταπτώσεις ἐν τῇ ζωῇ του, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἔχει κριθῆ αὐστηρῶς, καὶ ὅτι ἐκ τῆς ἀσταθείας τοῦ χαρακτῆρός του συνέβησαν δυσάρεστα καὶ ἀτυχῆ γεγονότα εἰς τὸν ἐν γένει πολυκύμαντον βίον του καὶ ἰδίως εἰς τὸν πολιτικόν. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν μεταξὺ αὐτῶν συμπεριλάβωμεν καὶ τὴν μετὰ τῶν Φιλισταίων ἐπαφὴν καὶ συνεργασίαν του, θὰ πρέπει ἐν τούτοις νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν ἐκινεῖτο ὑπὸ ἰδιοτελείας ἢ ἄλλων ταπεινῶν ἐλατηρίων, πρὸς ἐπιδιώξιν εὐτελῶν σκοπῶν. Ἡ ἀπόφασίς του νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Γῆθ δὲν ἦτο μικρᾶς σημασίας δι' αὐτόν. Ὁ θριαμβευτῆς οὗτος εἰς τὸν κατὰ τῶν Φιλισταίων πόλεμον ἠναγκάσθη νὰ ταπεινωθῇ καὶ νὰ ζητήσῃ βοήθειαν παρὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ταπεινωθέντων! Ἀσφαλῶς θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετώπιζε μεγάλην

54. Βλ. Π. Σιμωτά, Δαυὶδ καὶ Μωαβῖται, σελ. 6. Πρβλ. καὶ J. M. P. Smith, The character of king David, ἐν Journal of Biblical Literature, 52 (1933), σελ. 1.

55. Βλ. Α' Βασ. 14,21 ἐξ. καὶ ἀνωτέρω, σελ. 301.

56. «Ἐπικατάρτοι οὗτοι ἐνώπιον Κυρίου, ὅτι ἐξέβαλόν με σήμερον μὴ ἐστηρίχθαι ἐν κληρονομίᾳ Κυρίου λέγοντες· πορεύου, δούλευε θεοῖς ἐτέροις».

57. Ὑπενθυμίζομεν, ἐν προκειμένῳ, τὴν περίπτωσιν τοῦ Σύρου στρατηγοῦ Ναϊμάν, ὁ ὁποῖος, ἐξερχόμενος τῆς γῆς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅπου εἶχε μεταβῆ καὶ θεραπευθῆ ἐξ ἀνιάτου λέπρας ὑπὸ τοῦ Γιαχβὲ, διὰ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου, ἐζήτησε νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ δύο φορτία χώματος Ἰσραηλιτικοῦ, ὥστε νὰ δύναται, εἰς τὴν πατρίδα του εὐρισκόμενος, νὰ λατρεύῃ τὸν Γιαχβὲ ἐπὶ Ἰσραηλιτικοῦ ἐδάφους (Δ' Βασ. 5,17. Βλ. καὶ Π. Σιμωτά, Ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 88-89).

ανάγκην διὰ νὰ καταφύγη εἰς τὴν ἐσχάτην αὐτὴν λύσιν, ἐπὶ πλέον δὲ νὰ διέθετε καὶ μεγάλην ψυχικὴν ἀντοχήν, ὥστε νὰ δυνηθῆ νὰ ὑποστῆ τοιαύτην ταπεινώσιν, ἀφοῦ, ὡς ἤδη εἴπομεν⁵⁸, ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νὰ προσποιηθῆ τὸν παράφρονα, προκειμένου νὰ μὴ συλληφθῆ καὶ κακοποιηθῆ ὑπὸ τῶν Φιλισταίων, ὡς ὁ φονεὺς τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν ἥρωος Γολιάθ. Καὶ δὲν ἀποκλείομεν μὲν καὶ τὴν περίπτωσιν νὰ διέβλεπεν ὁ ὄξυδερκὴς οὗτος ἀνὴρ, ὅτι οἱ Φιλισταῖοι ἦσαν σημαντικὸς παράγων εἰς τὴν ρύθμισιν καὶ τῆς ἐν τῷ Ἰσραὴλ πολιτικῆς καταστάσεως καὶ ὅτι θὰ ἐξηρτᾶτο καὶ ἐξ αὐτῶν ἡ ἐδραίωσις ἢ μὴ τοῦ Σαοὺλ εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ ἰδική του, τρόπον τινά, τύχη. Δὲν ἔχομεν ὅμως ἐνδείξεις περὶ τοῦ ὅτι ἠσθάνετο οὗτος συμπάθειαν πρὸς αὐτοῦς⁵⁹.

Διὰ νὰ κατανοήσῃ τις πληρέστερον τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ὁ Δαυὶδ ἀπεφάσισε νὰ ζῆσῃ ἐπὶ τινα χρόνον μετὰ τῶν Φιλισταίων, θὰ πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας διῆγε τὸν βίον του εἰς τὴν πατρίδα του καὶ δὴ εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ βασιλέως Σαοὺλ.

58. Βλ. ἀνωτέρω, σελ. 297 ἐξ.

59. Προκαλεῖ, ἀσφαλῶς, ἐντύπωσιν τὸ γεγονός, ὅτι ὅταν ὁ Δαυὶδ κατέστη βασιλεὺς ἐπέλεξε ὡς σωματοφύλακας αὐτοῦ ὄχι ὁμοεθνεῖς του ἀλλὰ Φιλισταίους, γνωστούς ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Φελεθὶ (Β' Βασ. 8,18. 15,18. 20,7. Γ' Βασ. 1,38), ἀποτελοῦντας μετὰ τῶν Χερεθθὶ (ὑπὸ τοὺς ὁποίους νοοῦνται μᾶλλον οἱ Κρήτες, ἐξ ὧν προέρχονται, ὡς πιστεύεται, οἱ Φιλισταῖοι [βλ. σχετικῶς καὶ ἐν Π. Μ π ρ α τ σ ι ὡ τ ο υ, Οἱ Φιλισταῖοι καὶ ὁ αἰγαιοκρητικὸς πολιτισμὸς ἐν Παλαιστίνῃ, σελ. 6,7,16 καὶ H. W. H e r t z t h e r g, μν. ἔργ., σελ. 240]), μέλη τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς του, τῆς ὁποίας διοικητὴς ἦτο ὁ ἐκ τῶν τριάνκοντα ἡρώων τοῦ Δαυὶδ (περὶ ὧν βλ. K. E l l i g e r, Die dreissig Helden Davids, ἐν Palästina - Jahrbuch, 31 [1935], σελ. 29-75, πρβλ. δὲ καὶ B. M a z a r, The military elite of king David, ἐν Vetus Testamentum, 13 [1963], σελ. 310-320) γενναῖος Βυλαιάς (Β' Βασ. 23,20 ἐξ. Α' Παρ. 18,17). Τοὺς ἐν λόγῳ Φελεθὶ καὶ Χερεθθὶ ἐχρησιμοποιοῦν ὁ Δαυὶδ εἰς δυσκόλους ἀποστολάς, ὡς π.χ. εἰς τὴν καταστολὴν τῆς γνωστῆς ἐξεγέρσεως τοῦ υἱοῦ του Ἀβεσσαλώμ (Β' Βασ. 15,18), τῆς στάσεως τοῦ Βενιαμινίτου Σαβεὲ (Β' Βασ. 20,7), ἢ καὶ εἰς τινὰς ἄλλας περιπτώσεις, ὡς κατὰ τὴν χρίσιν τοῦ Σολομῶντος εἰς βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ (Γ' Βασ. 1,38) κλπ. Ταῦτα μαρτυροῦν ὅτι ἐξετίμα τοὺς Φιλισταίους διὰ τὴν γενναίωτάτην καὶ τὰς στρατιωτικὰς τῶν ἰκανότητάς ἤδη ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ὑποτελείας του εἰς αὐτούς, συγχρόνως δὲ ἦτο καὶ βέβαιος διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσιν των. Οἱ σωματοφύλακες του οὗτοι, ὡς ξένοι, θὰ ἦτο δύσκολον νὰ περιπλακοῦν εἰς συνωμοσίας κλπ, διότι δὲν εἶχον ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ πληθυσμοῦ, ἐξηρτῶντο δὲ ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν βασιλέα, τὸν ὁποῖον ὑπηρετοῦν πιστῶς (βλ. καὶ Χ ρ υ σ ἄ ν θ ο υ Γ. Σ α ρ η γ ι ἄ ν η, Μητροπολίτου Μόρφου, Συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Ἐποχῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, Εὐρύχου - Κύπρος, 1990, σελ. 134). Κατὰ τὸν ἀείμνηστον Καθηγητὴν Π. Μπρατσιώτην, εἰς τὴν τοιαύτην ἐκλογὴν προέβη ὁ Δαυὶδ «στοιχῶν τῇ παλαιᾷ συνθηῆα τοῦ ἐκλέγειν ἐκ ξένων τὴν βασιλικὴν σωματοφυλακὴν» (μν. ἔργ., σελ. 16), καὶ ἀφοῦ εἶχεν ἤδη ἐξασφαλίσει τὴν ἡσύχίαν τοῦ κράτους του, μετὰ τοὺς νικηφόρους ἀγῶνάς του κατὰ τῶν Φιλισταίων (βλ. καὶ Τ ο ῦ α ὕ τ ο ῦ, Φιλισταῖοι, ἐν «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία» 11 [1967], στήλ. 1112). Συνεπῶς δὲν ἐπρόκειτο ἐνταῦθα περὶ ἰδιαιτέρας συμπάθειας καὶ ψυχικοῦ τινος δεσμοῦ του πρὸς αὐτούς.

Ὁ τελευταῖος οὗτος ὑπῆρξεν ἡ μοναδικὴ αἰτία διὰ τὴν ἀπόδρασιν τοῦ Δαυὶδ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων. Ἐξ ὧσων ἀναφέρει ἡ Π. Διαθήκη, τὸ πρόσωπον τοῦτο δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ψυχικῶς καὶ ἠθικῶς ὁμαλόν. Ἐνῶ δὲν ἐστερεῖτο προτερημάτων καὶ δὴ καὶ ἀξιολόγων, ἐκυριεύετο ἐν τούτοις ὑπὸ φοβερῶν ἐλαττωμάτων, τὰ ὅποια εἰς πλείστας περιπτώσεις δὲν κατάρθωνε νὰ δαμάσῃ. Καὶ ἐνῶ ἐθλίβετο καὶ μετεμελεῖτο διὰ τὰ ἐγκληματικά σφάλματά του, ὑπέπιπτεν ἐκ νέου καὶ εἰς ἄλλα, χωρὶς νὰ δύναται νὰ συγκρατηθῆ. Τῆς ἐν αὐτῷ ἀντινομίας εἶχεν ἐπίγνωσιν καὶ ὁ ἴδιος καὶ ὑπέφερε διὰ τὴν τοιαύτην ψυχικὴν του κατάστασιν, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἐξωθεῖτο εἰς ἐκδήλωσιν ἰσχυρῶν παθῶν καὶ εἰς πράξεις ἐπικινδύνους διὰ τοὺς ἄλλους καὶ ἐγκληματικὰς⁶⁰. Οὕτω καθίστατο ἀληθῶς τραγικὸν πρόσωπον. Ἡ ἀτμόσφαιρα τὴν ὁποίαν εἶχε δημιουργήσει ὁ θλιβερός ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνος Σαοὺλ εἶχε φέρεи τὸν Δαυὶδ εἰς ἄκρας δυσχερῆ θέσιν, προκαλοῦσα αὐτῷ μεγίστην ἀνησυχίαν. Διότι ἐκτὸς τῶν ἐνδεχομένων ἄλλων, δυσαρέστων δι' αὐτόν, ἐπιπτώσεων, ἐκινδύνευεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ὡς εἴπομεν, καὶ ἡ ζωὴ του. Καὶ ἔπρεπεν ἢ νὰ συγκρουσθῆ εὐθέως μετὰ τοῦ Σαοὺλ, ἢ νὰ ἀπομακρυνθῆ ἐξ αὐτοῦ. Τοῦ ὑπεδείχθη δὲ ἡ ἀπομάκρυνσίς του καὶ μάλιστα ὑπὸ προσώπων ὅχι ξένων ἀλλὰ τοῦ στενοῦ οἰκογενειακοῦ του περιβάλλοντος καὶ γνωριζόντων ὁποῖον μῖσος ἡσθάνετο κατ' αὐτοῦ ὁ σκληρὸς καὶ ζηλότυπος Σαοὺλ⁶¹.

Ὁ Δαυὶδ, ἀντιθέτως, συμπεριφερόμενος πρὸς τὸν Σαοὺλ εὐπρεπῶς καὶ ἀψόγως, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ θεωρηθῆ ὑπεύθυνος διὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν καὶ τὴν ἐν τέλει ἀπόδρασίν του ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων. Διότι καίτοι ἐξεδήλωνεν ἀδυναμίας τινάς, διέπραττε δὲ καὶ σφάλματα, ἐνίοτε καὶ σοβαρά, οὐδέποτε ἐν τούτοις ὑπῆρξεν αἷτιος προκλήσεως κακοῦ τινος κατὰ τοῦ Σαοὺλ, καὶ οὐδεμίαν κατ' αὐτοῦ εἶχε πρόθεσιν, ἐνῶ πολλὰκις ἀπέδειξεν ὅτι τὸν ἐσέβετο, ἐπιδείξας ἔναντι αὐτοῦ καὶ μεγίστην μεγαλοψυχίαν⁶². Ἐτιμώρησε δὲ διὰ θανάτου τοὺς δολοφόνους τοῦ Ἰσβοθέ, υἱοῦ τοῦ Σαοὺλ⁶³, καὶ ἔπραξεν ὁμοίως καὶ διὰ τὸν Ἀμαληκίτην στρατιώτην, τὸν θανατώσαντα τὸν ἐν πολέμῳ τραυματισθέντα τοῦτον βασιλέα⁶⁴.

60. Ὑπὸ τινων ξένων παλαιοδιαθηκολόγων ἐρευνητῶν ὑπεστηρίχθη, ὅτι ὁ Σαοὺλ ἔχει ἀδικηθῆ, διότι ἡ δρᾶσίς του κατεγράφη ὑπὸ ἱστοριογράφων ἀνηκόντων εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ Δαυὶδ, τὸν ὁποῖον καὶ προβάλλουν οὗτοι, ἐνῶ ἀντιθέτως ἐπικρίνουν καὶ μειώνουν τὸν Σαοὺλ. Ἡ ἀποψὶς ὅμως αὕτη, τὴν ὁποίαν υἰοθετεῖ ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ Μητροπολίτης Μόρφου Χρῦσανθος Σαρηγιάννης εἰς τὸ μνημονευθὲν ἔργον του, σελ. 124, εἶναι παρακεικινδυνευμένη, διότι ἐμφανίζει τοὺς συγγραφεῖς τῆς ἱερᾶς Βίβλου ὡς ἔχοντας πρόθεσιν μεροληψίας.

61. Βλ. Α' Βασ. 19,1-18 καὶ ἀνωτέρω, σελ. 297.

62. Βλ. Α' Βασ. 24,5-23. 26,7-25.

63. Β' Βασ. 4,5-12.

64. Β' Βασ. 1,2-16. Βλ. καὶ Π. Σ ι μ ω τ ᾱ, Δαυὶδ καὶ Μωαβίται, σελ. 6 ἐξ.

Ἐξ ἄλλου ἢ στάσις τοῦ Δαυὶδ ἔναντι τῶν φιλοξενούντων αὐτὸν Φιλισταίων ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε νὰ καταδεικνύη ὅτι οὗτος ὄχι μόνον δὲν ἐβλαψε τὴν πατρίδα του ἀλλὰ, τὸναντίον, μὲ κίνδυνον νὰ ἀποπεμφθῆ ἢ καὶ νὰ κακοποιηθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀγχοῦς, ἐβोधῆται ταύτην ὡς ἡδύνατο. Τὸ γεγονός ὅτι ὅταν τοῦ ἐζήτηθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀγχοῦς νὰ συμμετάσχη εἰς τὴν κατὰ τοῦ Σαούλ ἐκστρατείαν του, ἔδωκεν ἀπάντησιν διπλωματικὴν καὶ ἀόριστον, διὰ τοῦ «οὕτω νῦν γνῶσῃ ἂ ποιήσῃ ὁ δοῦλός σου»⁶⁵, ἐνδέχεται νὰ προεκάλεσεν ἀπορίας καὶ τὰς πρῶτας ὑποφίας εἰς τοὺς Φιλισταίους, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν θέσιν του ἔναντι αὐτῶν⁶⁶. Καὶ τὸ ὅτι καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Φιλισταίων τὸν ὑπαψιάζοντο καὶ ἐζήτησαν ἐπιμόνωσ τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἐκ τοῦ στρατοπέδου των κατὰ τὴν ἐκστρατείαν των ἐκείνην, μαρτυρεῖ περιτράνωσ, ὅτι δὲν ἐθεώρουν τοῦτον φιλικῶσ διακειμένον πρὸς αὐτούς. Θὰ εἶχον, ἀσφαλῶσ, παρατηρήσει, ὅτι οὗτος οὐδέποτε εἶχεν ἐκδηλώσει ἀρνητικὰς ἔναντι τοῦ Ἰσραὴλ διαθέσεις. Ἐὰν οἱ Φιλισταῖοι τὸν ἐθεώρουν εἰλικρινῆ φίλον καὶ διησθάνοντο ὅτι θὰ ἡδύνατο νὰ ἔχουν αὐτὸν περαιτέρω ὑποτελῆ των, δὲν θὰ ἐπετίθεντο κατ' αὐτοῦ, ὅταν ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἐγένετο βασιλεύς⁶⁷. Ἐπίσης τὸ ὅτι, ὅταν τῆ ἐπιμόνωσ ἀπαιτήσῃ τῶν στρατηγῶν ἀπεμακρύνετο ὑπὸ τοῦ Ἀγχοῦς, δὲν προσεπάθησε νὰ ἐπικαλεσθῆ τεκμήρια πραγματικῆσ καὶ οὐσιαστικῆσ μετ' αὐτοῦ συνεργασίας εἰς βάρος τοῦ Σαούλ, μαρτυρεῖ ὅτι δὲν εἶχεν ἐκδηλώσει ποτὲ πρόθεσιν νὰ ἐργασθῆ κατὰ τῆσ πατρίδος του. Ἡ ἀπλῆ δὲ προσπάθειά του νὰ πείσῃ τὸν Ἀγχοῦς ὅτι εἶναι πιστὸς εἰς αὐτὸν κλπ. ἦτο τυπικῆ μᾶλλον καὶ ἐγένετο ἴσως διότι εἶχε θιγῆ, θεωρηθεὶς ὑποπτος αὐτομολήσεωσ εἰς τὸ Ἰσραηλιτικὸν στρατόπεδον, καὶ ἠσθάνετο, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἦτο εὐγνώμων πρὸς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε διασῶσει ἐκ τῶν ἐγκληματικῶν χειρῶν τοῦ Σαούλ, καὶ νὰ ἐξοφλήσῃ τῶρα μέρος τι τῆσ πρὸς τὸν σωτῆρά του ὀφειλῆσ του.

Ὁ Δαυὶδ, καταφυγὼν εἰς τὴν γῆν τῶν Φιλισταίων, δὲν ἔπραξέ τι διὰ τὴν στρατιωτικὴν ἀποδυνάμωσιν τοῦ Σαούλ, οὐδὲ ἐπεδίωξε καθ' οἰονδῆποτε τρόπον αὐτήν. Ἦτο ἀπλῶσ καὶ μόνον ἱκανοποιημένος διότι εὔρε καταφύγιον καὶ διεσώθη. Ἄλλωσ τε τὴν ἰσχὺν τοῦ Σαούλ ἐξησθῆνησαν οἱ πόλεμοι κατὰ τῶν Φιλισταίων⁶⁸ καὶ ὄχι ὁ Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἐβोधῆθησεν αὐτούς εἰς ἐπιθέσεις των κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ, οὐδὲ ἐδέχθη βοήθειάν τινα ἐκ μέρους των πρὸς

65. Β' Βασ. 28,2. Βλ. καὶ ἀνωτέρω, σελ. 300.

66. Ἐνδεχομένωσ ὁ Ἀγχοῦς ἐσκέφθη νὰ ἐπωφεληθῆ αὐτῆσ τῆσ διαφορουμένησ ἀπαντήσεωσ τοῦ Δαυὶδ καὶ προσεποιήθη ὅτι τὴν ἐθεώρησεν εὐνοϊκὴν δι' αὐτόν. Καὶ ἐπιθυμῶν νὰ τὸν δεσμεύσῃ, τοῦ λέγει· «οὕτωσ ἀρχισωματοφύλακα θήσομαι σε πάσασ τὰς ἡμέρας» (Α' Βασ. 28,2), ὑποσχόμενος δηλ. προαγωγῆν του εἰς ὑψηλὸν ἀξίωμα εἰς τὴν ἀνακτορικὴν ὑπηρεσίαν, ὥστε νὰ τὸν δελεάσῃ καὶ τὸν ὑποχρεώσῃ νὰ λάβῃ σαφῆ καὶ δὴ καὶ θετικὴν θέσιν παρὰ τὸ πλευρόν του.

67. Βλ. Β' Βασ. 5,17 ἐξ. Πρβλ. καὶ Α' Παρ. 14,8.

68. Βλ. Π. Σιμωνῆ, μν. ἔργ., σελ. 18.

ἀνατρεπτικὴν τινα κατὰ τοῦ Σαοὺλ ἐνέργειαν. Θεωροῦμεν σημαντικὸν ὅτι οὐδέποτε ἐχρησιμοποίησε τοὺς πολεμιστάς του ἐναντίον τοῦ Σαοὺλ. Εὐφύης ὢν ὁ Δαυὶδ, εἶχεν ἀντιληφθῆ ὅτι ἡ εὐμενὴς καὶ φιλικὴ στάσις τῶν Φιλισταίων ἐναντι αὐτοῦ δὲν ὠφείλετο εἰς ἄλλο τι ἄλλ' εἰς τὴν ἐπιδιώξιν των νὰ φθείρουν τὸν Σαοὺλ δι' ἐνισχύσεως τοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι παρομοίαν φιλικότητα εἶχε συναντήσει ἐκ μέρους καὶ τοῦ Θολμί, Ἀραμαίου βασιλέως τῆς Γεσίρ, καὶ τοῦ Ἀμμωνίτου βασιλέως Νάαζ⁶⁹. Ταῦτα ὅμως οὐδόλως ἐδημιούργησαν εἰς τὸν Δαυὶδ συναισθηματικὰς καὶ φιλικὰς ὑποχρεώσεις ἐναντι οἰουδήποτε ἐξ αὐτῶν. Οὕτως, ὅταν ἐπέισθη ὅτι οἱ Φιλισταῖοι δὲν παρηγοῦντο τῆς προσπαθείας νὰ καθυποτάξουν τὸν Ἰσραήλ, δὲν ἐδίστασε νὰ στραφῆ κατ' αὐτῶν, ὥστε νὰ ἀποτρέψῃ τὸν κατὰ τῆς πατρίδος του ἐπικρεμᾶμενον κίνδυνον.

Ἐξ ἄλλου, τὸ γεγονός ὅτι ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἀγχοῦς νὰ τοῦ ἐκχωρήσῃ μίαν ἰδιαιτέραν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐγκατασταθῆ μετὰ τῶν πολεμιστῶν του κλπ, μαρτυρεῖ ὅτι δὲν ἐπεθύμει στενάς μετὰ τῶν Φιλισταίων σχέσεις καὶ συγχρωτισμόν. Προφανῶς ἐνδιεφέρετο νὰ μὴ ἐπηρεασθοῦν οἱ μετ' αὐτοῦ Ἰσραηλίται ἀπὸ τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν ἀλλοφύλων, ὑφιστάμενοι κυρίως τὰς οἰασδῆποτε θρησκευτικὰς ἐπιδράσεις των. Ἄλλως τε, ἔχων ὑπ' ὄψει του νὰ κινῆται καὶ νὰ δρᾷ ἀφανῶς ὑπὲρ τῆς φυλῆς του, ἐπεδίωκε νὰ ἀποφεύγῃ νὰ εὐρίσκηται πλησίον τῶν Φιλισταίων⁷⁰. Οὕτω παραμείνας μακρὰν τοῦ περιβάλλοντος τοῦ Ἀγχοῦς, ἠδυνήθη ἄνευ πολλῶν δυσχερειῶν νὰ βοηθῆ τὴν πατρίδα του καὶ νὰ μὴ ὑπηρετῆ τοὺς Φιλισταίους εἰς βάρους αὐτῆς. Τὸ γεγονός ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ προφήτου Σαμουὴλ βεβαιώνει διὰ στόματος τῆς νεκρομάντιδος τῆς Ἀενδώρ, ὅτι ὁ Γιαχβὲ θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Σαοὺλ καὶ θὰ προστατεύσῃ τὸν ἀντίπαλόν του Δαυὶδ, καθ' ὃν χρόνον μάλιστα ὁ τελευταῖος οὗτος εὐρίσκετο εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Φιλισταίων⁷¹, δὲν ἀφήνει ἀμφιβολίαν τινὰ περὶ τῆς φιλοπατρίας τοῦ Δαυὶδ, οὐδὲν διαπράξαντος, καὶ τότε ἀκόμη, εἰς βάρους τῆς χώρας του.

Ὅπως δῆποτε πρέπει νὰ λεχθῆ, ὅτι ἡ ἐμπλοκὴ τοῦ Δαυὶδ εἰς τὴν πολεμικὴν προετοιμασίαν τῶν Φιλισταίων διὰ τὸν κατὰ τοῦ Ἰσραήλ πόλεμον, ἀπετέλεσεν ἀτυχίαν δι' αὐτόν. Καὶ τοῦτο διότι ἐξ ἑνὸς μὲν ἐθεωρήθη ὑποπτος ὑπὸ τῶν Φιλισταίων καὶ ἀπεπέμφθη ὑπ' αὐτῶν, ἐξ ἑτέρου δὲ ἐγένετο αἷτιος νὰ προκληθῆ ἐπικίνδυνος κατάστασις ἐν Σεκελάκ, ἔνθα ἐγκατέλειψεν ἀνυπεράσπιστον τὸν ἄμαχον πληθυσμόν, τὸν ὁποῖον ἐλεηλάτησαν οἱ Ἀμαληκίται⁷². Ἀλλὰ ταῦτα οὐδόλως στοιχειοθετοῦν προδοσίαν κατὰ τοῦ ἔθνους. Λαμβανο-

69. Βλ. Π. Σιμωταῖ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 20.

70. Βλ. Κ. Λεϊμπαχ, μν. ἔργ., σελ. 115.

71. Βλ. Α' Βασ. 28,17-19 καὶ ἀνωτέρω, σελ. 300 ἐξ., ὑποσημ. 31.

72. Βλ. Α' Βασ. 30,1-6.

μένης ὑπ' ὄψιν τῆς δυσχεροῦς θέσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν εὔρεθῆ τότε ὁ Δαυῖδ, δύναται ἢ στάσις του νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἀτυχῆς μόνον.

* * *

Τὰ ἀνωτέρω ἐπιτρέπουν νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ Δαυῖδ, διαφυγὼν εἰς τὴν ξένην χώραν, δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἄλλον τινὰ σκοπὸν εἰ μὴ μόνον εἰς τὴν προσωπικὴν του ἀσφάλειαν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν μεμφοθῆ τις ὅτι ἐγκατεστάθη αὐτόθι χωρὶς σοβαρὸν λόγον. Βεβαίως ἡ ἀποτολμηθεῖσα ἐκ μέρους του ἐνέργεια αὕτη δὲν συνιστᾶται πρὸς μίμησιν, συγχωρεῖται ὅμως ὡς ἀναγκαῖον κακόν, λόγῳ τῶν ἐξαιρετικῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας αὕτη ἀπεφασίσθη. Εὐτυχῶς δὲ ἐβοήθησαν αὐτὸν παντοιοτρόπως καὶ αἱ συγκυρίαι, ὥστε νὰ μὴ βλάβῃ τὴν πατρίδα του⁷³, ἐνῶ χάρις εἰς τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴν εὐφυΐαν του ἀπέφευγεν ἐπικινδύνους δι' αὐτὴν καταστάσεις⁷⁴. Ἐξ ἄλλου, ἐπωφεληθεὶς τῆς εὐκαιρίας τὴν ὁποίαν εἶχε νὰ κινῆται ἀνέτως ἐν μέσῳ τῶν Φιλισταίων καὶ νὰ παρακολουθῆ τὴν στρατιωτικὴν των κατάστασιν, ἀπέκτησε τὰς προϋποθέσεις διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ πλήξῃ αὐτοὺς ἐπιδειξίως καὶ ἀποτελεσματικῶς, ὅταν ἀνέλαβε τὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ Ἰσραήλ. Εἶναι γνωστὸν ὅτι αὐτὸς μόνος τοὺς κατετρόπωσε καὶ ὑπέταξεν, ἐνῶ ὁ Σαοὺλ ἀπέτυχεν εἰς τοὺς κατ' αὐτῶν ἀγῶνας του. Πρέπει δὲ νὰ εἴπωμεν, ὅτι οἱ Φιλισταῖοι ἦσαν μία πραγματικότης, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἀγνοῆ. Διεδραμάτιζον σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐπηρεάζοντες σοβαρῶς καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς χώρας των. Ἄρκει νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ἐν προκειμένῳ, ὅτι καὶ ὁ θεσμὸς τῆς βασιλείας ἐν τῷ Ἰσραήλ ἐγκαθιδρύθη ἐξ αἰτίας τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον διέτρεχον ἐξ αὐτῶν οἱ μὴ καλῶς τότε διωργανωμένοι Ἰσραηλιταί.

Πέρα τούτων δεόν νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ὅτι ἡ Π. Διαθήκη, ἡ ὁποία ὀμιλεῖ μὲ εὐλικρίνεια περὶ τοῦ Δαυῖδ, παρουσιάζουσα ὅχι μόνον τὰς ἀρετάς του ἀλλὰ καὶ τὰ σκιερὰ σημεῖα τῆς ζωῆς του, οὐδὲν εὐρίσκει ἐπιλήψιμον εἰς τὰς μετὰ τῶν Φιλισταίων ἐπαφάς του· καὶ ἀφήνει νὰ ἐννοηθῆ, ὅτι διὰ τῆς προσωρινῆς διαμονῆς του εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ὅχι μόνον δὲν ἐζημίωσε τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐβοήθησεν αὐτήν. Ἐν τῇ Γ' βίβλῳ τῶν Βασιλειῶν ἐγκωμιάζεται ὁ Δαυῖδ ὡς διελθὼν τὸν βίον του «ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτῃ καρδίᾳ»⁷⁵ καὶ ὡς ποιήσας «τὸ εὐθεὸς ἐνώπιον Κυρίου... πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ»⁷⁶, καὶ προβάλλεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Σολομῶντα ὡς ὑπόδειγμα διὰ τὸν βίον του⁷⁷. Ὁ σύγχρονός του δὲ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς οὐδό-

73. Βλ. π.χ. ἐν Α' Βασ. 29,1 ἐξ.

74. Βλ. π.χ. ἐν Α' Βασ. 27,8 ἐξ. Πρβλ. καὶ R. de Vaux, μν. ἔργ., σελ. 132.

75. Γ' Βασ. 3,6.

76. Γ' Βασ. 15,5.

77. Γ' Βασ. 9,4. Βλ. καὶ Π. Σιμωνά, μν. ἔργ., σελ. 7.

λως ἐπηρεάσθη ἐκ τῶν ὡς ἄνω σχέσεών του πρὸς τοὺς Φιλισταίους καὶ ἀπεδέχθη τοῦτον ὡς βασιλέα του, ἀρχικῶς εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς ὅλοκληρον τὴν χώραν. Καὶ ἡ Ἰουδαϊκὴ παράδοσις εὐφήμεως ὀμιλεῖ περὶ αὐτοῦ⁷⁸. Οὕτω καθίσταται φανερόν, ὅτι ἡ φυγὴ του εἰς τοὺς Φιλισταίους καὶ ἡ πρόσκαιρος συνεργασία του μετ' αὐτῶν ἦτο μία παρένθεσις μόνον εἰς τὴν ὅλην ἔθνικῶς δραστηρίαν ζωὴν του, καθ' ἣν ἀντετάσσετο σθεναρῶς εἰς τοὺς ἐχθροὺς τούτους τῆς πατρίδος του, τοὺς ὀποίους καὶ ὑπέταξεν ἐν τέλει.

78. Οὕτως ἐπαινεῖται ὁ Δαυὶδ διὰ «τό τε τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εὐσθενὲς καὶ τὸ τῆς σωφροσύνης συνετόν», καὶ ἐγκωμιάζεται διότι «ἀνδρεῖος ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων ἀγῶσι πρῶτος ἐπὶ τοὺς κινδύνους ὄρμα, τῷ πονεῖν καὶ μάχεσθαι παρακελευόμενος τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τὰς παρατάξεις ἄλλ' οὐχὶ τῷ προστάττειν ὡς δεσπότης», ἐξάιρεται δὲ ὡς «ἰκανώτατος, σῶφρων, ἐπιεικής, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλόνητος, ἀ μόνους δικαιοτάτα βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε, μηδὲν ὅλως παρὰ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἀμαρτῶν ἢ τὸ περὶ τὴν Οὐρία γυναῖκα» (βλ. Φ. Ἰωσὴπ ο υ, Ἰουδαϊκὴ Ἀρχαιολογία, 2. ἔκδ. ὑπὸ Β. Ν i e s e, τόμ. II, Berolini MCMLV, σελ. 174 [βιβλίον VII, χν, 2]).